

Klimaatbestendig inrichten van Nederland

Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen zijn druk met de klimaatverandering. Om zicht te krijgen op de zwakke schakels voor wateroverlast, hitte, droogte en overstroming in hun beheergebied, voeren ze stresstesten uit, gaan ze in dialoog over risico's en denken ze na over mogelijke maatregelen in een uitvoeringsprogramma. Daarna gaan ze echt aan de slag en bepalen ze iedere zes jaar of ze nog op koers liggen. Net zo lang tot de ruimtelijke inrichting van Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is.

Samenhang klimaatstresstest ↔ klimaatrisicodialoog ↔ uitvoeringsagenda
Dit klinkt eenvoudig. Wij merken echter dat de belangrijkste actoren, de gemeenten en de waterschappen, aan het zoeken zijn naar een goede en slimme invulling van de verplichtingen en de samenhang hierin uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Klimaatverandering is onvoorspelbaar, raakt veel werkvelden (zoals water/riolering, ruimtelijke inrichting, milieu, duurzaamheid en mobiliteit) en vraagt in veel gevallen om een beheergebied-overschrijdende aanpak.

Juiste balans
De urgentie is daar. In 2019 moeten alle overheden de klimaatstresstesten hebben uitgevoerd en in 2020 moet de Uitvoeringsagenda gereed zijn. Om tijdig tot een succesvol en concreet uitvoeringsprogramma voor klimaatadaptatie te komen, is in onze ogen een goede balans nodig tussen:

- Inhoud: benodigde expertise voor het realiseren van opgaven. Bijvoorbeeld op het gebied van stresstest, risicodialoog en maatregelen.
- Aanpak: organisatiestructuur, adaptatiestrategie, uitvoeringsprogramma en monitoring die bijdragen aan goede kwaliteit en voldoende draagvlak. Bijvoorbeeld door toepassing van de kwaliteitscirkel van Deming: Plan-Do-Check-Act.

Op zoek naar de samenhang en de balans

- Interactie: houding, gedrag en wijze van communiceren om tot goede samenwerking en win-win situaties te komen.

Om adequaat invulling te geven aan de klimaatopgave, is het essentieel om de juiste expertise samen te brengen vanuit diverse afdelingen (Beheer, Data, Duurzaamheid, Bodem, Ruimtelijke Strategie en Organisatie) én ze op een doelmatige wijze te laten sparren. Let wel, klimaatstresstesten en risicodialoog zijn een middel, geen doel op zich! Wij moeten met z'n allen voorkomen dat we verzanden in eindeloze sessies en discussies.

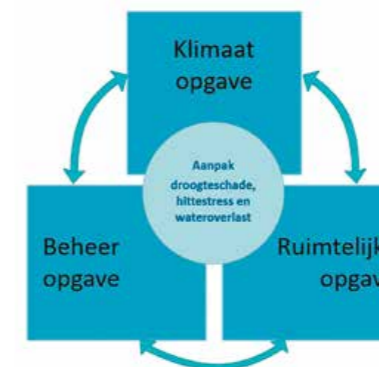
Sleutelfactoren

Verder zien we voor dit thema vier sleutelfactoren om klimaatadaptatie behapbaar, doelmatig en flexibel te maken:

1. Een breed speelveld uitzetten: de omgevingswet biedt overheden de mogelijkheid om het speelveld in omgevingsvisies breed te houden. Dat kan bijvoorbeeld door alleen hoofdlijnen en doelstellingen op te nemen voor het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied. Binnen deze kaders kunnen overheden dan zelf plannen maken en (maatschappelijke) partners uitnodigen om met ideeën voor klimaatadaptatie te komen.
2. Drie vuistregels: klimaatadaptatiemaatregelen staan niet op zichzelf. Ze overlappen ruimtelijk en in de tijd met maatregelen vanuit andere opgaven. Om de synergie te benutten en gebruik te maken van meekoppelkansen is het

zaak om goed na te denken over de programmering van maatregelen op basis van drie vuistregels:

- A. Zoek naar klimaatadaptatie maatregelen binnen het beheer van:
  - De openbare ruimte door in beheerplannen combinaties te zoeken met vervangingsopgaven voor wegen, riolering en andere infrastructuur.
  - De private ruimte door maatschappelijke partners bewust te maken van hun eigen verantwoordelijkheid en ze te prikkelen tot eigen initiatief.
- B. Geef klimaatadaptatie een volwaardige plek bij nieuwbouw en herstructurering.
- C. Los restopgaven op met doelgerichte en flexibele 'geen spijt'-maatregelen die iedere zes jaar zijn bij te sturen.

3. Meten is weten: om onzekerheden weg te nemen, is het zaak de juiste data en informatie te vergaren en te ontsluiten. De gemeentelijke beheer- en informatiesystemen zijn een

belangrijke bron, aangevuld met metingen en andere open-databronnen. In het kader van 'smart cities' zijn nieuwe sensoren ontwikkeld voor het meten van luchtkwaliteit, temperatuur en luchtvochtigheid, die ingezet worden als 'early warning' om klimaatschade te voorkomen. Verder is het gebruik van satellietbeelden (remote sensing) van bijvoorbeeld oppervlaktetemperatuur en vegetatie interessant, naast waarnemingen en belevingen van burgers (crowd sensing).

4. De ingezette koers toetsen en leren: de voorgaande stappen leveren een schat aan informatie op. Nieuwe inzichten vormen een mooie aanleiding in gesprek te blijven met (maatschappelijke) partners over de gezamenlijk te varen koers. De verzamelde informatie moet worden gebruikt bij het nemen van besluiten (data gedreven werken).

Klimaatbestendig in 2050

Om de doelstelling voor 2050 inderdaad te behalen, worden nú de stappen gezet. Over zes jaar bepalen we of we op koers liggen, en of deze koers de juiste is. Door tussentijds de samenhang en de juiste gesprekspartners te blijven zoeken, blijven we ons continu aanpassen aan de actuele inzichten. Net zo lang tot de ruimtelijke inrichting van Nederland in 2050 daadwerkelijk klimaatbestendig en waterrobuust is!

Meer informatie:
benno.steentjes@anteagroup.com